

Leren zien wat werkt

Factsheet 2: VIO in de praktijk

In het project 'Leren zien wat werkt' is onderzocht **hoe** Video Interventie Ouderenzorg (VIO) werkt bij mensen met dementie in een verpleeghuis, **voor wie** en onder **welke omstandigheden**. Dit gebeurde (1) met vragenlijsten die voor en na het uitvoeren van VIO werden ingevuld en (2) door zorgmedewerkers en naasten na het uitvoeren van VIO te interviewen over hun ervaringen. Deze factsheet beschrijft de resultaten van studie 2. In totaal namen 23 personen deel aan de gesprekken, dit waren zowel individuele als groepsgesprekken.

VIO is een psychosociale interventie waarbij zorgmedewerkers via videobeelden en oefenopdrachten leren om beter om te gaan met probleemgedrag bij personen met dementie. In opzet bestaat VIO uit het filmen van zorgmedewerkers tijdens hun interactie met de persoon met dementie. Vervolgens worden deze filmfragmenten – onder begeleiding van een geschoolde VIO begeleider – in teamverband bekeken en besproken. Het proces van filmen, bekijken en oefenen herhaalt zich gemiddeld 3-5 keer. Door het zien en bespreken van de beelden vanuit een positieve insteek, worden zorgmedewerkers zich meer bewust van hun eigen aandeel in de interactie en leren ze in hun communicatie beter aan te sluiten bij de persoon met dementie. Om borging van VIO te bevorderen binnen de organisatie, wordt een afsluitende sessie georganiseerd. De verkregen inzichten worden ook gedeeld met naasten. Zo kan VIO bijdragen aan een betere zorgrelatie, aan een betere kwaliteit van leven van de persoon met dementie en mogelijk aan vermindering van probleemgedrag.

Ervaringen met hoe VIO werkt

Beelden zien en bespreken

- De VIO begeleider faciliteert een veilige omgeving.
- Gefilmd worden is eerst wat onwennig, maar het geven van positieve feedback helpt om dit te overwinnen.
- Het zien van beelden en gestimuleerd worden tot reflectie geeft inzicht.
- Het meeste bereik je als zoveel mogelijk teamleden betrokken worden in het gesprek.

Formuleren van oefenopdracht

- Op basis van de analyse van de VIO begeleider en het teamgesprek bij het bekijken van de beelden, formuleert de VIO begeleider met het team een oefenopdracht. Die wordt als zeer behulpzaam ervaren.

Samen oefenen en aanleren gedrag

- Door te kunnen oefenen leer je anders omgaan met de persoon met dementie.
- Collega's op een positieve manier aanspreken over zaken die niet goed gaan is wel moeilijk.

Voor wie VIO werkt

- De meeste **zorgmedewerkers** ervoeren meerwaarde van VIO. Ze gaven aan:
 - dat ze zich na de inzet van VIO meer bewust waren van hun eigen aandeel in de interactie en de persoon met dementie beter begrepen;
 - dat ze hun toegenomen communicatievaardigheden ook bij andere bewoners inzetten;
 - dat ze minder frustratie, meer plezier én een grotere werktevredenheid ervoeren;
 - dat VIO hielp om het gesprek met elkaar aan te gaan, om elkaar feedback te leren geven en meer op één lijn te komen, waardoor het teamgevoel versterkte;
 - dat het prettig was als de **VIO begeleider** hen bevestigde in dat het frustrerend kon zijn als het probleemgedrag niet verminderde.
- **Zorgmedewerkers** die aangaven al een goede zorgrelatie en/of communicatie met de persoon met dementie te hebben, of die geen reden zagen hun gedrag te veranderen, ervoeren minder meerwaarde.
- **Familie/naasten** waardeerden het feit dat het team investeerde in de kwaliteit van leven van de persoon met dementie. Enkelen benoemden dat VIO de relatie van de persoon met dementie met het zorgteam verbeterde.
- De geïnterviewden hadden de indruk dat de **meeste mensen met dementie** na inzet van VIO meer ontspannen waren en minder probleemgedrag vertoonden, en dat de omgang met hen daarmee makkelijker was geworden.

De omstandigheden waaronder VIO werkt

- Zorgmedewerkers gaven aan dat er meer draagkracht zou zijn om een VIO traject te doorlopen en benutten als dit eerder ingezet zou worden dan nu vaak het geval is. Deze '(te) late inzet' had volgens hen o.a. te maken met verschil van visie binnen het multidisciplinaire team en onbekendheid met VIO.
- De aanwezigheid van meerdere zorgmedewerkers bij feedbacksessies werd als uitdagend ervaren, en hier werd verschillend mee omgegaan. Soms werd alles op alles gezet om iedereen bij elkaar te krijgen, soms werden verschillende sessies gepland en werd vaker gefilmd.
- Een VIO traject werd als intensief ervaren, zowel qua tijd als energie. Ook werden niet alle adviezen als goed uitvoerbaar ervaren, bijvoorbeeld als uitvoering daarvan veel tijd zou kosten.

Aanbevelingen

- Investeren in bekendheid van de interventie kan helpen om VIO vroegtijdig en vaker in te zetten. Dit geldt ook voor het integreren van VIO in zorgpaden en –programma's.
- Het is belangrijk dat er in de uitvoering nog meer aandacht is voor het wegnemen van weerstand van deelnemers. Het expliciteren en waar nodig bijstellen van verwachtingen kan daarbij helpen.
- Onderzocht kan worden of het VIO traject compacter kan worden ingezet, hoe zoveel mogelijk teamleden actief kunnen deelnemen, en wat de rol van de feedbacksessies daarbij moet zijn.
- Met de gebruikelijke wisselingen in teamsamenstelling is het belangrijk om te blijven investeren in vertrouwen en veiligheid binnen een team. Ook een positieve kartrekker binnen het team bevordert het leereffect. Voor deze kartrekker is het helpend als de VIO begeleider al tijdens het traject tips en trucs uitwisselt, zodat de kartrekker de uitvoering en borging kan stimuleren.
- Passend bij de huidige ontwikkelingen in de zorg, waarin naasten steeds meer samen-zorg-partner worden, kan hun betrokkenheid bij VIO mogelijk worden geïntensiveerd. Afstemming over hun rol en draagkracht is daarbij essentieel.

Zorgmedewerkers hebben vaak een bepaalde manier van leren. Daarvoor werkt het zonder oordeel bekijken van beelden heel goed. Soms liggen er al heel lang bepaalde adviezen, die nooit hebben gewerkt. Na VIO werken ze ineens wel, gewoon door de kracht van het beeld erbij.